Godina II. — Broj 415.

CIJENA LISTU: U predplati za čitavu godinu K 32·—, za polugodište K 16·—, tromjesečno K 8·—, mjesečno K 3·—, u maloprodaji 10 helera. — OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza broj 1, te se računaju po 30 helera za prostor visok 4 milimetara i dug 8 cm.

HRVATSKI LIST

izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati ujutro.

Četvrtak, 31. kolovoza 1916.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskara JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza broj 1. Uredništvo se nalazi u Sišanskoj ulici broj 24. — Odgovorni urednik: JOSIP HAIN u Puli. Rukopisi se ne vraćaju. Ne uvažuju se anonimni dopisi. Nefrankirana pisma se ne primaju.

Turska navijestila Rumunjskoj rat.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na visinama sjeveroistočno Oršove su naše čete odbile ponovne rumunjske navale. Inače bijahu prema granici pomaknute vojne skupine povučene korak po korak i po osnovi, kao što je za slučaj rata bilo već davno predvidjeno. Neprijatelj će se hvastati osvojenjem Petrosenya, Brassa i Kezdivasarhelya. Sjeveroistočne rumunjske čete bore se u gorama Gyergyo. U galicijskim šumovitim Karpatima su njemačke čete opeta istrgle Rusima visinu Kukul, za koju su se zadnjih sedmica vršili ljuti bojevi. Uostalom nema na ruskoj fronti, osim bojeva u pretpolju, nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Nema ništa važna.

Jugoistočno bojište.

Naša je dunavska flotila uništila kod Turnumagurele na donjem Dunavu, rumunjske remorkere, lučna skladišta i vojničke nasade te je kod Zimnice zaplijenila 2 pune tegleće ladje, 1 brod i 2 motorne ladjice. Na donjoj Vojusi povećana djelatnost patrula.

Zamjenik poglavice generalnog stožera
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 30. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U području Somme nijesu došla neprijateljska poduzeća po danu do razvoja od uspješne naše zaporne vatre, a naveče i ponoći je došlo do jakih napadaja iz linije Ovillers-Pozieres te izmedju Guillemonta i Maurepasa, dočim u nastavku sve do Somme i preko nje sve do okolice Chillyja bio je na juriš gotovi protivnik zadržan dolje u svojim jarcima. Obranili smo svoje položaje do zadnjega. Na sjeveru od Ovillers-Pozieresa izbacile su naše hrabre čete opet u teškoj borbi na bodove engleska odijeljenja, koja su bila prodrla na pojedinim mjestima. Na desno od Moze propali su nanovo opetovani francuski napadaji kod Fleuryja te protiv naših položaja izmedju sela i šume Chapitre. Na jugoistoku od potoka Ancre i na zapadu od Mühlhausena bilo je postavljeno u zračnom boju izvan borbe neprijateljsko ljetalo, a dva ljetala su bila oborena obrambenom vatrom na sjeveru od Somme. Još se je jedno moralo spustiti u naše linije kod Soyecourta.

Istočno bojište.

Sjevero od Karpata nema dogodjaja od osobite važnosti.

Njemačke su čete uzele na juriš brdo Kukul, na sjeverozapadu od Žabja.

Balkansko bojište.

Položaj je u glavnom nepromijenjen.

Vrhovno vojno vodstvo.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 28. (D. u.) Glavni stan javlja: Čete se desnoga krila utvrdjuju nakon što su suzbili Srbe iz Florinske ravnice u svojim novim položajima na sjeveru i zapadu od Ostrovskog jezera. Opetovani su srpski napadaji u okolici Moglene bili suzbačeni uz znatne neprijateljske gubitke. Naše čete su napredovale, te su zauzele vrhove na jugu od Zborskoga.

Čete se lijevoga krila učvršćuju, suzbivši sve englesko-francuske sile iz okolice Serresa, Drame, Kavalle, za Strumu i Tahinsko jezero u svojim novim položajima na istoku od Strume i na egejskoj obali od Orfanskog zaljeva do Mestinog ušća.

BRZOJAVI.

Turska navjestila Rumunjskoj rat.

Carigrad, 29. (D. u.) Glavni stan javlja: Ministarsko je vijeće zaključilo u jučerašnjoj sjednici, da turska vlada zajedno s Njemačkom i Bugarskom navjesti Rumunjskoj rat. Taj je zaključak bio sankcioniran sultanovim iradeom.

Hindenburg imenovan poglavicom generalnoga štaba.

Berlin, 30. (D. u.) Službeno. Car je digao sa njegovog mjesta sadašnjega poglavicu generalnoga štaba pl. Falkenhayna da ga drugdje upotrijebi te je imenovao gen. maršala v. Hindenburga poglavicom generalnoga štaba, dalje poglavicom generálnoga stana gen. majora Ludendorffa, povisivši ga istodobno u generala infanterije.

Berlin, 30. (D. u.) U ministarskoj odredbi, kojom se naređuje promjena na mjestu poglavice glavnog stožera zahvaljuje car svim trim gene[illegible] do dosad izvršenoj službi, te podijeljuje Falkenhaynu krst i zvijezdu komturnog kraljevskog re[illegible] kuće Hohenzollern zajedno sa mačevima.

Grof Tisza o položaju.

Budimpešta, 29. (D. u.) Financijalni je odbor magnatske kuće raspravljao danas o poreznim predlozima. Tekom raspravljanja izrazio se je grof Tisza o vojnom položaju, kakvi je nastao uslijed ustupa Rumunjske. Podao je pomirujuća razjašnjenja te je dodao, da su u potpunom suglasju sa našim saveznicima bile poduzete sve mjere, koje su potrebite da se odbije provala.

Engleski kralj rumunjskom kralju.

London, 30. (D. u.) Kralj Juraj je rumunjskom kralju brzojavno izrazio veliko zadovoljstvo čitavog engleskog naroda radi ustupa Rumunjske u rat. Bliža da se pobjeda velike stvari.

Izjava rumunjskih zastupnika.

Beč, 30. (D. u.) Klub rumunjskih zastupnika pošilja slijedeću izjavu: Zastupnici rumunjskog naroda u Bukovini ne mogu shvatiti priključenja Rumunjske Rusiji. Prema njihovom je osvjedočenju isto nesreća za čitavi rumunjski narod, čiji bi opstoj pobjedom Rusije bio upravo zanijekan. Pod tim okolnostima žale oni najdublje navještenje rata sa strane Rumunjske te ostaju kao što i rumunjski narod u Bukovini, koji je svoju ljubav do cara i domovine svojom krvi obilno potvrdio, sada, kaošto i prije, nepokolebivo vjerni Austriji.

Što se dogadja u Grčkoj?

Zürich, 29. Vijesti iz Atene kažu, da četvorni sporazum izvršuje posljednjih dana u Ateni izvanredno jaki pritisak, koji je u savezu sa dogodjajima u Rumunjskoj.

Poslanici su četvornog sporazuma poduzeli kod Zaimisa zajednički korak, gdje su spomenuli da može eventualno uslijediti iskrcanje antantskih četa u Ateni.

Upotrebljava se svako srestvo da se i Grčku potakne, e da nasljeduje rumunjski izgled. Nikada još, odkada je svjetski rat započeo, nije bio antantin pritisak u Ateni tako silan, kaošto to je u sadašnjem času.

Budimpešta, 30. „A. Vilag“ javlja iz Berlina: Sada stoji na prvome mjestu odluka Grčke. Tu se računa time, da će do 10 ili 14 dana Grčka navijestiti središnjim vlastima rat.

Talijanske čete kod Belforta.

Zürich, 30. Prema sigurnim vijestima vrše se već tri sedmice prevažanja talijanskih četa u području Belforta, gdje se tobože već nalazi 150.000 Talijana.

Grčki kralj bolestan.

Rotterdam, 30. Reuter javlja iz Atene: Kralj je opet bolestan. Rane prijašnjih operacija su se upalile, te je potrebita ponovna mala operacija. Kralj nije stoga u stanju, da primi odasланstvo liberalne stranke.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

Petrograd, 26. popodne. Kaukaska fronta. Na fronti od grada Kigly do Vanskog jezera traju ogorčeni bojevi. Naše čete, koje su zaposjele Muš, prodrle su u gorski lanac Kourtik-Dagh (Kulp-Dag), gdje su uhvatile zarobljenika. U pravcu prama Mosulu tjeramo pred sobom mi ostanke četvrte turske divizije.

Francuska.

Pariz, 29. Služb. izvj. od 28. t. mj. 11 sati u noći. Na Sommi bijaše djelovanje topništva dosta živahno u okolici Estreesa, Beloya i Lihousa. Na desnom brijegu Moze su Njemci poduzeli navalu na naše položaje istočno Fleurya, koja nije postigla nikakvog uspjeha. Njemačko topništvo, kojemu je naše krepko odgovaralo, je opstrijeljavalo naše jarke u šumama Vaux i Chapitre. Na ostalo je fronti dan prošao razmjerno mirno. Potporučnik Deulin i potporučnik de la Dour sastrijelili su svaki svoje peto njemačko ljetalo.

Istočna vojska. Služb. izvj. od 28. t. mj. Bugari su zaposjeli razne od Grka ostavljene gradove zapadno Kavale. Engleski su monitori opstrijeljavali neprijateljska sakupljanja četa, što bijahu najavljena na ušću Strume. U protuslovlju sa tvrdnjom bugarskog izvješća od 26. t. mj. nije niti iz daleka istina, da bi Srbi kod Kukuruza bili pretrpjeli poraz. Oni su naprotiv znatno napredovali te su više puta posve odbili neprijatelja.

Italija.

Rim, 28. Služb. izvj. od 27. t. Na nekojim odsjecima Trentinske fronte živahna neprijateljska topovska vatra i puškaranje, e da nije uslijedio kakav pješadijski napadaj. Naše je topništvo uspješno odgovaralo te je razrušilo radnje za približavanje na sjevernom obronku Monte Cimone (dolina Astico). Kod izvora potoka Digno (gornja dolina Piave) proširili smo prama sjeveru naš posjed na Cima Vallone. U goričkom odsjeku i na kraškoj visoravni povećano djelovanje neprijateljskog topništva protiv mostova na Soči i protiv linije Dol. Nekoliko je granata palo u Goricu i u Romans.

Engleska.

London, 26. Po topovskoj pripravi napala je sinoć pruska garda naše nove jarke na jugu od sela Thiepval. Bila je suzbijena s teškim gubicima. Tako su bili suzbijeni i drugi napadaji na zapadu od Guillemonta. Napredovali smo u okolici farme Moquette te smo zauzeli 400 jardova neprijateljskih jaraka uzduž ceste Courcelette Thiepval.

26. General Haig javlja: 26. je o. mj. pucao neprijatelj na prvi red naših opkopa uzduž najvećeg dijela naše fronte južno od Ancre na više puta od sinoć u 7 sati do današnjeg jutra. Zaštičen svojom topovskom paljbom napao je naše položaje na zapadu od Guillemonta izmedju Quarriesa i ceste Montauban-Guillemont. Na nijednom mjestu nije stigao do naših redova, nego je bio suzbijen s gubicima. Blizu farme Moquet napredovali smo dalje, i na istočnoj strani dvorca i jugozapadno od njega, gdje smo na novo zauzeli 400 jardova neprijateljskih opkopa uzduž ceste Courcelette-Thiepval. Znamenje, što ga neprijatelj podaje na svojoj linji odsjeku Thiepval, vidi se iz velikih napora, što ih čini da opet osvoji izgubljeno zemljište. U utvrdi Leipzig sabrao je veliki broj topova, da se odupre našem napredovanju u tom kraju i da podupre svoje navale. Sinoć je neprijatelj poduzeo sa znatnim silama napadaj na nove naše položaje južno od sela Thiepval. Taj su napadaj izvele čete pruske garde. Pripravljala ga je vrlo žestoka topovska vatra, koja je započela u 7 sati na veče. Navala se je otvorila u 7 sati i pol; bila je izvadjana odlučno, ali je bila svuda suzbijena s velikim neprijateljskim gubicima. Mi smo obranili svoje položaje. Na uspjehu svoje obrane imamo se većinoma da zahvalimo ustrajnosti i odlučnoj hrabrosti četa iz Wiltshira i Gloucestershira, koje, a da su bile izvrgnute žestokoj topovskoj vatri, držale su ustrajno svoje položaje i suzbile su odvažni neprijateljski juriš.

Sa ratišta.

S ruske se granice javlja: Ako francezka štampa na imenovanje Ruskoga veže nadu, da sad predstoje veći dogodjaji na sjeveroistočnoj fronti, to bi se dosele nešto razočarala. Dosad se nisu mogla nikako ustanoviti nikakva spomena vriedna premještenja četa iza ove fronte, a kad bi i dolazila jača pojačanja, to bi ova imala služiti samo za popunjenje stratežkih pričuva ruskih sjeveroistočnih vojski. Ofenziva generala Brusilova je već dovukla sa sjeverne fronte 70.000 momaka. Ove su čete gotovo bez iznimke angažovane u Volinji i djelomično već stavljene van boja. Za sad dakle ne vidi se, kako želi general Ruskij da u Kurlandiji povede ofenzivu. Za sjeveroistočnu frontu najavljene su veće dopreme četa tek za rujan. U Bukovini je koncentracija četa još uvjek jaka. Gotovo se čini, kao da je general Lešickij čitavu Bukovinu natrpao četama, da osobito težište dadne svom desnom krilu. I protiv Kovela se opet zamjećuju jače koncentracije četa, ali su se neprekidni transporti četa na linijama Kovel-Sarny, Kovno-Dubno i na razkršću Proskurov znatno stegnuli. Naprotiv počinju biti brojniji transporti ranjenika. I naloženo izpražnjenje lazareta u etapnom području daje zaključke o budućim bojevima.

*

Antantina štampa širi vijesti, da Rusija sprema ozbiljnu akciju protiv Bugarske, koja se akcija ima dovesti u sklad sa solunskom vojskom. O tim pripremama kaže vojni stručnjak „Pester Lloyda“: „Nije isključeno da nas sjeveroistočni protivnik sada u svoj tišini čini opsežne pripreme za novi glavni udarac, koji se ima istodobno upraviti protiv našega južnoga krila u Bukovini, sa težištem protiv Erdelja, i protiv bugarske fronte u Dobrudži. Sve upučuje na to, da je Balkan odredjen da opet jednoč bude žarište. ne Evrope, ali evropskoga rata“. — A iz Berlina se o tom javlja: „Ima svakovrsnih znakova, da su na ruskoj strani u toku opsežne pripreme, da se predbježno ne napušta cilj prodora. Sibirske naknade dolaze željeznicama, južna Rusija i Kavkaz morali su dati pojačanja, nomadski se narodi uzimaju za posredno i neposredno pojačanje fronte i pod oružje su pozvani posljednji vojni obvezanici državnoga domobranstva“.

*

Wolffog ured javlja: Glasom jedne radiobrzojavke, koja je dne 24. kolovoza 1916. u večer prispjela iz Lyona, uložili su Nijemci tjekom bojeva na Sommi 40 divizija, dakle isto toliko, kao Francezi za petmjesečnog boja kod Verduna. Tomu nasuprot je bezuslovno ustanovljeno: U vrijeme od 21. veljače do 20. srpnja uložili su Francezi u bojnom odsjeku kod Verduna ne 40 nego 66 divizija. U bojevima na Sommi stajale su u prednjim redovima do sada 23 franceskih i 37 englezkih divizija, dakle u svemu 60 neprijateljskih divizija.

Političke Vijesti.

Rat s Rumunjskom.

Njemački je poslanik u Bukareštu bio obavješten još u nedjelju, da se ruske čete nalaze već u rumunjskoj Dobrudži.

Zapovjednici 4 rumunskih vojska jesu generali Culcer, Averescu, Aslan i Bresan.

Posljednji sastanak a. u. poslanika grofa Czernina s Bratianom zbio se poslije ratnog navještaja (ponoći 27 o. mj.

Posljednji je vlak iz Bukarešta stigao u Budimpeštu 28. o. m. u 5 sati popodne velikim zakašnjenjem. S njime je doputovalo 40 što austrijskih, što ugarskih državljana.

Složna Madjarska. Trzavice su se u madjarskom saboru kao čarom utišale. Kao da je nestalo stranaka. Sve novine neprisiljeno i same od sebe ističu, da će madjarski narod dočekati složno kô jedan sam čovjek svojeg dindušmanina.

Andrassy i Apponyi dali su novinarima značajnu izjavu: „Parlamentarna borba protiv vlade ima prestati. Danas ima samo jedno stanovište i jedna briga: borba protiv Rumunjske. Političari izjavljuju, kako oni posve sigurno znaju, da smo spremni na svaku eventualnost.“

Sjedinjenje rumunjskih četa s ruskima. „Dimineata“ piše: U smislu vojničkog ugovora, što ga je sklopio Bratianu s Rusijom, morala je Rumunjska da navjesti rat Austro-Ugarskoj najkasnije do 28. kolovoza. Zapovjed o mobilizaciji nosi isti nadnevak 28. o. mj. Na temelju ugovora morale su se rumunjske čete sjediniti bezodvlačno sa ruskima na prvi dam mobilizacije.

Utisak u Berlinu. „Berliner Tagblatt“ piše: Vijest, da je Rumunjska navjestila Austro-Ugarskoj rat, nije se očekivalo u mjerodavnim berlinskim krugovima tako neposredno, ali nije iznenadila nikoga. Uza sve demante i obećavanja neutralnosti, kojima je Bratianu operirao do zadnjega, znalo se odmah, kada je Italija navjestila rat Njemačkoj, da će po tome stupiti i Rumunjska u rat, pošto se je sumnjalo da postoji sporazum izmedju Rumunjske i Italije. I početkom rata vijećalo se u Bukareštu pod predsjedanjem kralja Karola, na koju stranu da se Rumunjska odluči. Istodobno održavalo se krunsko vijeće i u Rimu. Kad je iz Rima stigla u Bukarešt vijest, da se ne radi o slučaju saveza, tada se je i Rumunjska držala prostom od svojeg saveza s nama i s Njemačkom.

„Ja mogu, ja hoću, ja ću održati neutralnost...“ Te je riječi kazao Bratianu našem poslaniku u Bukareštu grofu Czerninu u noći izmedju subote i nedjelje. Bratianu je dodao i ovo: „Tok krunskog vijeća hoće Vam to dokazati!“ Naivni ljudi mogu možda vjerovati, da je sam Bratianu postao žrtvom preračunanja, te da je bio iznenadjen ispadom krunskog vijeća. I doista držalo se u Bukareštu još u nedjelju općenito, da će krunsko vijeće odlučiti neka se ustraje u neutralnosti. Javnost je bila još bolje učvršćena u tom mnijenju izjavama službenih osoba, koje su kudile alarmantne vijesti, što su ih turili med mnoštvo Jonescu i Filipescu. I to je spadalo naravno u šaloigru, koja se je predstavljala kroz više tjedana u Bukareštu sa podijeljenim ulogama. Oni u Berlinu i Beču nijesu htjeli da skinu podlim glumcima obrazine s lica, ali su ipak poduzeli vojničke mjere, da nas rumunjska navala ne dobije nepripravnih. Rumunjska nije preslijepila nas, nego rumunjske domoljube, koji poznavajući prilike svoje domovine i posljedice rata, htjeli su da Rumunjskoj očuvaju neutralnost, ili su dapače i predlagali neka ide Rumunjska sa središnjim vlastima.

Rumunjska vlada sama izdala si je najizvorniju potvrdu, da su sva njezina obećanja bila prosta komedija, i to upravo na usta svojeg predsjednika: „Ja mogu, ja hoću, ja ću održati neutralnost...“ Pomislite, da je te riječi izrekao Bratianu u noći prije samog ratnog navještaja. Samo je navještenje vlastoručno napisano i podpisano od rumunjskog ministra izvanjskih posala Porumbara. Navještenje je bilo sigurno dugo vremena već pripravno, kada je Bratianu imao znameniti sastanak sa našim poslanikom; a odluka za to bila je pala za stalno još mnogo prije. Ipak je imao Bratianu bezobraznost, da onako sigurno obećava neutralnost: „Ja mogu, ja hoću, ja ću održati neutralnost...“

Rumunjski političari kažu: „Nije bilo nama svejedno biti u savezu sa Austro-Ugarskom, Njemačkom i Italijom, ili pak samo s Austro-Ugarskom i s Njemačkom. Otpala Italija, propao i trojni savez i naš ugovor“. Ma koliko kušali, da ispričaju svoje vjerolomstvo, ipak činjenice drugo dokazuju. Rumunjska je ugovorila savez s nama i s Njemačkom, prije nego li je Italija pristupila u trojni savez. Njezino savezništvo nije dakle bilo vezano na Italiju, kaošto sada tvrde.

Kažu još, da je bukarештanski mir donio samo po sebi razrješenje njihovog saveza sa središnjim vlastima. Ali sama rumunjska zelena knjiga pruža dosta dokaza, da to nije istina.

Ali nikakove riječi nijesu u stanju, da opoštene rumunjsko vjerolomstvo. Oni ne mogu i ne će imati od nikoga ništa drugo negoli prezira.

Kad će se sastati Reichstag. „Vossische Ztg.“ piše: Ponovno se je pojavilo pitanje, kad će se sastati Reichstag. Mi se nadamo, da će se ovo pitanje pokazati kao sasvim suvišno, jer se je njemački Reichstag odgodio do 26. septembra, a mi ne možemo sebi zamisliti, da kod predsjedništva postoji namjera, da ostavi njemačko carstvo i jedan dan duže bez parlamenta, nego li je to, prema zaključima, potrebno.

Rusi bi podjelili Monarkiju! „Neue Freue Presse“ javlja iz Amsterdama: „Morning Post“ od 22. o. mj. sadrži pismo poznatog publicista Veselickog na izdavača, u kojem se očituje začuđjenje, što je petrogradski dopisnik „Morning Posta“ javio, da Rusija ne želi podjeliti Austro-Ugarske. Nema nijednog pravog Rusa, koji toga ne želi. Podieljenje Austro-Ugarske je conditio sine qua non za budući mir Europe.

Iz trgovine kožom.

Velika važnost kožarske industrije za opremu vojske bila je uzrokom, da je vojna uprava istoj već par mjeseci nakon početka rata posvetila svoju potpunu pažnju. Malo nakon toga uslijedila je centralizacija surovina i ustanovljenje maksimalnih cijena, a kasnije je još pridošla ktome zabrana na veliki dio proizvoda od kože, koji su se od tada smjeli jedino za ratne svrhe prodavati i preradjivati. Osim toga poduzete su razne mjere, koje su strojare prinukale, da proizvadjaju stanovite, za vojne svrhe prikladne vrsti kože. Bila je posve razumijiva mjera vojne uprave, da je u prvome redu nastojala osigurati pokriće vlastite potrebe za vrijeme trajanja rata. Na žalost, imalo je to za posljedicu, da je nastala nestašino kože za svrhe civilnog pučanstva, naročito što se tiče kože za potplate. Od toga doba započelo se je pokusima sa raznim tvarima, koje bi nam imale nadoknaditi potplate od govedje kože, te su se iz tih pokusa zazvile razne indusirije, na koje u mirno doba ne bi nitko ni pomišljao. Naročito se sada mnogo izradjuju potplati iz konjske kože. Za gornje potplate stroje se osim konjskih koža još i teleće, djelomice i jelenje kože. Pravili su se i pokusi sa umjetnom kožom, koji su ali najvećim dijelom ostali bez uspjeha, te se sve veća pažnja obraća potplatima od drva. Nije stoga nikakovo čudo, da je ovakav manjak na zbilja uporabivoj koži za potplate prouzrokovao znatno poskupljenje raznih drugih vrsta kože, koje bi mogle doći u obzir za fabrikaciju potplata, kao na primjer kože za strojevo remenje. Prilike su se u tom pogledu donekle koboljšale, kada je vlada putem društva za dobavu hože počela dijeliti potplatnu i remensku kožu kao i kožne odpatke rtgovcima kože i postolarima. Ponešto je tome doprinjeo i uvoz i stroga kontrola, akoprem se svi zahtjevi još i sada niti iz daleka ne mogu namiriti. I ovaj dio trgovine razvija se strogo na propisani način, pa slobodnoj trgovini niti ovdje nema mnogo mjesta. Slobodnoj trgovini pridržana je sada većim dielom samo trgovina sa kožom za gornje dielove obuće, u koliko ne služi ista u vojne svrhe. Ovaj ogranak posla mnogo je bio podupiran time, što se je materijal uvozio iz Njemačke i drugih zemalja. Nedavno je u Njemačkoj izdana zabrana na konjsku kožu, pak će i u tom pogledu početi uvoz jenjavati. Što se boxcalfa tiče išlo se je na tim, da se putem kompenzacije dobije što veće količine na taj način, da se za gotovu robu jednaki broji surovih telećih koža izveze iz naše monarkije u Njemačku. Takav postupak ne bi bio ni jednoj od obih zemalja na štetu, trgovina bi postala življa a ovdješnji položaj bi se olakšao. Treba pripomenuti, da su teleće kože od vajkada bile važan predmet izvoza iz naše monarkije, tako, da su si velike njemačke tvrdke u mirno doba držale kod nas posebne povjerenike za kupovanje istih. Medjutim nisu ova nastojanja imala velikih uspjeha, jer se opaža stanoviti nerazumljivi otpor kod stanovitih skupina interesenata.

Trgoviaa sa surovim kožama već je dugo centralizirana. Centrala za kožu preuzela je preradbu i upotrebu surovih koža iz nutarnjosti, a etapna centrala surovih koža iz etapnog područja. Razdijeljenje koža pojedinim strojiteljima poduzimlje se jedanput na tjedan po posebnom odboru, na temelju ustanovljenog ključa, kojim se odredjuje, koju količinu surovih koža imade pojedini strojitelj na tjedan dobiti. Te su količine dosta ograničene te se naročito srednji i mali strojitelji iz pokrajine mnogo tuže na premalene doznake. Bolje robe nema mnogo, dok etapne robe ima u dostatnim količinama. Ova se razdioba proteže na govedje i konjske kože. Glede telećih koža vrijedila je do sada slobodna trgovina, nu sudeć po pregovorima, koji već traju nekoliko tjedana, centralizirati će se doskora i promet sa telećim kožama, što se ima tim više požaliti, jer je slobodna trgovina sa govedjim i konjskim kožama posve prestala.

Ovčjih i janječih koža dobiva se u velikim količinama iz jugoistočnog ratnog područja. Bosna i Hercegovina, Dalmacija, zaposjednuti dijelovi Crnegore, Albanije i Srbije daju dosta znatne količine, koje etapna centrala sakuplja, te se onda ove kože prema odredbama ratnog ministarstva dijele strojiteljima. Jareče, kozje, zečje i kuničje kože bile su od vajkada kod nas predmetom izvoza, nu trgovina sa istima na žalost je veoma spriječena izvoznim zabranama.

Općenito se može reći, da je položaj trgovine sa kožom — u koliko se tiče pokrića vojnih potreba — posve miran i siguran, te će se ove potrebe uvijek dobro i dostatno moći namirivati. Glede potreba civilnog pučanstva nastaju doduše često poteškoće, nu može se očekivati, da će se iste prebroditi, te su izgledi trgovine sa kožom nakon rata veoma povoljni.

Domaće Vijesti.

Iz Dalmacije.

Velika razprava. Pred proširenim senatom na c. k. zemalj. sudu u Zadru započela je razprava proti sto i pet optuženika iz općinâ benkovačke i kistanjske, radi zločina pronevjerenja na štetu dirave u poslu vojnih pripomoći. Glavni obtuženik, c. k. poglavarstveni oficiant Endrizzi, preminuo je u iztražnom zatvoru. Raspravi predsjeda prizivni savjetnik Graovaz Brunelli. Državno odvjetništvo zastupa dr. Ivić, a branitelji su: dr. Desnica, dr. Harlović i dr. Ziliotto. Financijalno je odvjetništvo zastupano po dr. Koroliji.

U školama u Dalmaciji neće se učiti ćirilica. C. k. dalmatinsko pokrajinsko školsko vijeće javlja: „Po odredbi c. k. Ministarstva za bogoštovlje i nastavu početkom nastajne školske godine 1916-17 u svim općim pučkim i gragjanskim školama, te srednjim školama i onim njima nalik u Dalmaciji, pouka ćirilice ima otpasti.“

Iz Hrvatske.

Riječki Hrvati i šušačke škole. Javljaju iz Rijeke: Budući za Hrvate na Rijeci nema nijedne hrvatske škole to je Sušak uz velike žrtve nastojao da nadomjesti taj manjak, pa je u tu svrhu sagradio veliku školsku zgradu i namjestio daleko veći broj učiteljskih sila nego li bio potreban za podučavanje samo šušačke školske djece što je sve, naravno, skopčano velikim troškovima. Osim toga uzdržava se i „Sklonište“, pa je i društvo „Ljudevit Gaj“ na razne načine podupiralo našu riječku djecu, da joj tako olakša polazak šušačkih hrvatskih škola. Ali i bez obzira na sve ono, narodna je dužnost svih riječkih Hrvata, da svoju djecu upisuju u šušačke hrvatske škole, jer će im samo one moći dati odgoj u narodnom duhu, očeliti ih u ljubavi i privrženosti do rodjene grude i materinske riječi. U tudjinskim školama naša se djeca truju obratnim odgojem, koji obično dovodi do potpunog odnarodjenja. Za to se očekuje, da će i ove godine prilikom početka nove školske godine šušačke škole popuniti velik broj naše riječke djece.

Gostovanje zagrebačke opere na Rijeco odlučeno. Pitanje gostovanja hrvatske opere na Rijeci riješeno je na opće zadovoljstvo sušačke i riječke hrvatske publike. Hrvatska će opera stići na Rijeku u mjesecu listopada, te će dati šest predstava. Pjevat će se tri opere. Želja je bila riječkih Hrvata, da opera gostuje u općinskom kazalištu „Giuseppe Verdi“, pa su u tom smislu i poduzimali korake, ali dok bi se magistrat bio dao skonuti, da na to pristane, došla je s druge strane zabrana i tako će hrvatska opera gostovati u novom kazalištu „Fenice“, koje je vlasništvo privatnog dioničkog društva.

Pjevat će se „Oganj“ od Berse, „Rosenkavalier“ od Straussa i „Chopin“. Riječkim Hrvatima bilo bi osobito milo, kad bi u tom gostovanju sudjelovao i naš Marko Vušković, koji je prilikom dobrotvorne svečanosti pjevao u općinskom kazalištu te postigao golem uspjeh.

Gospodarstvo.

Sa tekstilnog tržišta.

Prateći pomno gibanje na pojedinim tržištima domovine, opazismo u zadnje vrijeme neobično pomanjkanje tekstilnih tvorevina, osobito onih slabije kakvoće. Zalihe tih tkanina, koje su kod naših tekstilnih trgovaca razmjerno dostatne bile, najednom su nestale s tržišta. Ispitujući uzrok tomu doznasmo, da su kojekakvi agenti vanjskih trgovaca poplavili Hrvatsku, osobito pokrajinska mjesta, pa kupuju svu robu, koja se nalazi na skladištu, te ju onda otpremaju izvan granica Hrvatske. U tom spekulativnom poslu sudjeluju i neki od naših trgovaca, kojima nije bilo dosta, da su radi naglog porasta cijena zaradili lijepu dobit na robi, koju su imali na skladištu, nego žele — proizvevši na taj način još veće pomanjkanje robe na domaćem tržištu — postići za preostalu zadržanu robu još više cijene.

Bilo bi potrebno, da kompetintni faktori izdaju zabranu izvoza izvan Hrvatske, da nam tako sačuvaju još onaj minimum tekstinih fabrikata, koji se još kod nas nalazi. Upozorujemo na taj pojav trgovce po provinciji, da se znadu ravnati i da ne nasjednu kakvom agentu.

Prebrojavanje stoke u Njemačkoj.

U cijeloj je Njemačkoj izvršeno 15. aprila ov. god. prebrojavanje domaće stoke, da bi se utvrdilo u koliko se smanjilo stanje stoke uslijed rata. Sad se saopštava ishod prebrojavanja stoke. Prema objavljenim podacima brojno stanje svinja opalo je prema aprilu 1915. sa 20. prema decembru 1914. pak sa 23 po sto. Cielokupni broj prebrojanih svinja izneo je 13,303.500. Najveći se manjak pokazao kod nazimadi, medjutim se broj prasadi ispod osam nedjelja koji su ža gojenje odredjeni, povećao sa 31 po sto, što je vrlo povoljan znak. Stanje govedi je bilo mnogo manje ozbiljno zagroženo; ono je prebrojavanjem iznijelo 19,873.189 grla, za jedan miljjun grla manje nego li u oktobru 1915. i za dva milijuna manje nego li u decembru 1914. Manjak iznosi 2.1 po sto. I kod govedi je opadanje bilo najveće u stanju junadi, dokle se broj teladi odredjenih za gajenje povećao sa 41 po sto. Broj krava muzara opao je prema decembru 1914. sa 800.000 komada. Slično prebrojavanje je izvršeno i u Austriji, ali ishod nije još objavljen.

Razne Vijesti.

O uživanju voća. Voće je baš nekako u sredini izmedju hraniva i uživala. Ono je i jedno i drugo. Popriječno voće sadržaje 80 po sto vode. Neka voća (n. pr. naranče) i 90 po sto. Hranivih bjelančevih tvari imade u voću vrlo malo, tek tragova, no za to imade drugih hranivih tvari, poglavito šećera. Sećera ima u grožđju preko 24 po sto, u trešnjama do 10 po sto, u kruškama i jabukama 7 do 8 po sto. Prema tomu se onda prosuđuje i hraniva vrijednost. Osim šećera ima u voću uvijek kiselina i mirisavih sastojina, koje se smatraju kao uživala, a ne kao hranive tvari. U jabukama, kruškama i šljivama pretežita je jabučna kiselina, u grožđju vinska kiselina, a u drugom voću kao što u jagodama i malinama, poglavito četrunova kiselina. Mirisne sastoji..e voća, većim su dijelom hlapiva ulja. Nekuhano, svježe voće je finijeg i osvježujućeg teka, dok je kuhano voće laglje probavljivo. Sva voća skoro vrlo dobro služe kao sredstvo, koje čisti probavilo i uređuje redovitu stolicu. Tome služi i sušeno voće, koje se od svježega razlikuje time, da je izgubilo uslijed topline polovicu, pače i tri četvrtine svoje vode. Soli i kiseline u voću hlade i osvježuju, toga radi osobito se preporuča grozničavima. Nezrelo i gnjilo grožđje ne valja uživati, jer je ono uvijek škodljivo. Nikada nije dobro jesti voća, a da ga prije nismo valjano oprali.

KINO

Crvenog križa.

ULICA SERGIJA BROJ 34.

Danas novi raspored.

Nasljednik iz Walkerau-a

vesela igra u 3 čina sa Vandom Treumann i Viggom Larsen u glavnoj ulozi.

Saša-Mester tjedan br. 82 b

Neprekidne predstave.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

ULAZNINA: I. prostor K 1·—; II. prostor 40 fil.

Uči se može kod svake slike.

Sjećajte se Crvenog Križa!

AUGUST ŠENOA.

Vladimir.

(Nastavak.)

„Stajah časak zapanjen, jer o georginama, nije bilo nikad govora izmedju mene i Lucije. Nu ubrzo dosjetih se svrsi njezine domišljate doskočice i uhvatih ruku, koju mi je pružila bila. Repušić pako upropašćen pokloni se vrlo smiješno i podje uzbrdo u kuću. Kad je iščeznuo bio, pusti Lucija moju ruku i odmaknu dva koraka od mene, te će ozbiljno:

„Što vam je, gospodine Milkoviću?“

„Ništa, odvratih hladno, slegnuv ramenima.“

„Ne pretvarajte se. Taj prostak Repušić vas je rasrdio?“

„Takova kukavica ne može uvrijediti čovjeka. Bio sam se ponešto ražestio, al to je minulo. Hvala vam na obrani.“

„Ako nije to, što vam je dakle?“

„Ma ništa. Izvolite mi svoje georgine pokazati.“

„O njima nema sada govora. To je samo tako rečeno bilo.“

„Znam.“

„Znate? Pa? Što vam je?“

„Meni je nekako teško bilo; nijesam znao, što da reknem. Napokon se dosjetih doskočici:“,

„Pustimo to,“ rekoh mirno, „o tomu sada nije govora. Nu dozvolite, da vam čestitam.“

„Meni? Zašto?“

„Ta vi se udajete.“

„Ah, sad razumijem! Ha! Ha! Ha! udari djevojka, plesnuv rukama, u glasan smjeh. „Tko vam to reče?“

„O tom nije vrijedno govoriti. Samo da je vaša udaja zaključena.“

„E pa hvala na vašoj gratulaciji,“ reče lukavo. „Vi valjda razumijete, da je vrlo važan čas u životu djevojke, kad je kane udati, je li?“

„Da, da!“ — odvratih jarostan.

Djevojka podnimi ruke, nagnu glavicu i pristupi korak bliže.

„Gospodine Vladimire,“ reče mekim glasom, ja vas razumijem, potpuno razumijem. Vam je žao, da se udajem. Zašto? Mislite li, da sam dijete? Ne primite za zlo, što ću vam reći. Razumijem vas. Vi me ljubite, gospodine Vladimire, je li? Onaj ideal u vašim pjesmama — ja sam, je li?“

„Da, gospodično,“ odvratih ponikнuv nikom.“

„Dobro, da znamo,“ nasmjehnu se Lucija. „O znam ja predobro, da ste mi to sto puta reći htjeli, ali niste smjeli. Ja sam se toj izjavi uklanjala, jer sam se je plašila.“

„Plašila?“

„Ne znam. Bilo mi je čudno pri srcu.“

„A što biste bili rekli, gospodično, da sam vam otkrio tajnu srca svoga?“

„Bila bih vam rekla, Vladimire, reče Lucija pruživ mi ručicu, „da mi je drago, da me ljubite, da i ja vas ljubim.“

„Vi se imate udati.“

„Da.“

„Za Repušića?“

„Da.“

„A ljubav? Ljubav?“

„Ne bojte se. Već sam odlučila. Ne ću se udati.“

„Vaši roditelji i rodjaci?“

„Da se udajem? Mene se mora pitati. Učinih svojoj tetki koncesiju, neka dodje s Repušićem u Zagreb, da ga pogledam, da reknem „da“ ili „ne“. U svom srcu bjeh već „ne“ rekla prije nego privolih, da nas Repušić pohodi. Jeste li zadovoljni, prijatelju moj?“

„Oh Eugene! Da znaš, kako mi je bilo u onaj čas. U jedan hip kao iz vedra neba dopade me sreća, za kojom sam toli dugo željkovao, koju gotovo ne dostiživom smatrah. A ona mi to reče sama, čuješ li, sama — bez fraze, iskreno, priprostim izrazom. Mislio sam, da se je sav svijet preda mnom preobrazio. Htjedoh pred nju kleknuti, zagrliti je, poljubiti je; bio bih počinio najveće ludorije od same sreće i radosti. Stisnuh tu, malu mekanu ruku, koja je u mojoj počivala, stisnuh je, brate, kao da je gvoždjem k sebi prikovati radim i rekoh samo: „hvala, hvala“ Lucijo!“ a ona me zavuče za grmečak, odakle nas nitko nije mogao vidjeti, dignu se na svoje prstiće i poljubiv me živo u usta šapnu: „Do vijeka tvoja, dragane.“

„Vrlo energična djevojka!“ promrmlja Eugen, koji je cijelu pripovijest vrlo ozbiljno slušao bio. „Vrgla se u svoju mater.“

„A vjeruješ li ti, Eugene, da me ljubi, da me od srca ljubi?“

„Vjerujem za sad.“

„Za sad?“

„Pustimo to. Ali šta će roditelji reći, njezini roditelji, tvoji roditelji? Što ćeš ti?“

„Ne boj se, brate, ljubav nema samo krila, ljubav zna i radit. Moji će roditelji pristati od srca, jer ne će htjeti sinu svomu sreću pokvariti.“

„Ali njezini? Njezini?“

„Njezinim zapovijeda ona. Imetka imam ja, ima ona, i ne dvojim, da će me zapasti dostojno mjesto, gdje ću moći raditi pošteno, marljivo.“

„Tvoja je nada vrlo brza. A poezija?“

„Poezija? Poezija? Tvoja pitanja dosadjuju. Misliš li ti, da ću se iznevjeriti svojim idealom? Držiš li me za rilitavca? Jedan ideal evo dostigoh — ljubovcu, još ću i drugi, ako Bog da, slobodu domovine.“

„Ti ideali, brate, često su oprečni.“

„Ne rekoh li ti prije, kako je Lucija otpravila oholog gizdelina, koji se je odmetnuo od svoje krvi. Može li takova djevojka protivna biti svetim težnjama svoga naroda?“

„Ali, molim, posao još nije izveden na čisto, kako se sve to svršilo?“

„Da zbilja. Podjosmo iz vrta u kuću. Tu bijaše sakupljeno oveliko društvo. Repušić se primaknu odmah k Luciji, te joj je u pol glasa štošta šaputao, a ona mu je odgovarala vedro i veselo. Ja se zabavljah s gospodjom, pohvalih Kolomanovu revnost; govorio sam o svem i svačem, možebit mi je i luda koja riječ utekla. S Repušićem nijesam govorio; gledao me je samo postrance čudnim okom. Čutio je po svoj prilici instinktivno, da sam ja zaprekom njegovoj ženitbi. Za objedom bijasmo vesele volje; Lucija je zbijala trista šala, sa mnom je vrlo malo govorila, mnogo više s Repušićem i to vrlo delikatno i udvorno. Kad je pri objedu Repušić s njom nazdravljen bio, zahvali se dugom peroracijom o sreći, ljepoti, i što ja znam. Lucija smiješeći se, kimnu malo glavom. Domaćin Dobranić gledao je sve te prizore posve ravnodušno, kanda se sve to njega ne tiče. Po objedu se razidje društvo po kući i po vrtu. Samo domaćica, domaćin i tetka zaostaše u gospodinoj sobi. Slutili smo, da imaju važna razloga. Lucija bijaše medju nama u vrtu. Repušić je govorio sto udvornih fraza, kojima se je od srca smijala. Na mene se nije nimalo obazirala. U jedamput javi komorkinja, da ju milostiva gospodja zove. Djevojka probljedi malko, pogleda me ispod oka i odleti pokloniv se društvu. Gospoda u vrtu bijahu van reda vesela i ja s njima, samo me je katkad stegnulo pri srcu. Repušića je mučila nestrpljivost. Sto puta pogleda na prozore kuće. Na jedamput — toga časa ne ću nikad zaboraviti sidje milostiva tetka u vrt. Bijaše vrlo razdražena, blijeda. Pokloniv se ceremoniozno društvu, pridje k Repušiću i progovori mu nešto tiho. Stajalj medaleko od njih, te uhvatih po koju riječ. „Mi putujemo sutra!“ reče tetka. Gizdelin se prepade. „Ništa?“ zapita, „ništa!“ odgovori tetka, a moje srce poskoči od radosti toli živo, da je htjelo puknuti. Saznah, da sam pobijedio, bijah blažen. Veselje društva uminu, gosti se počeše razilaziti. I ja podjem kući. Odilazeći naidjoh u hodniku na Lucija. Gorjela je od radosti. „Svršeno je,“ šapnu mi; — „upitaše me svečano, je li mi Repušić po ćudi, a ja rekoh: Nije. Tetka me upita deset puta kujući ga u zvijezde, a ja rekoh, da ga ne ću, i kad me tetka i opet zapita, zašto, odgovorih, da drugoga ljubim. Htjedoše saznati, koga; al toga im jošte ne rekoh, to ću sutra reći majci.“ Djevojka htjede još dalje govoriti, ali u jedamput se otvoriše vrata, Lucija odleti mahnuvši mi rukom, a ja — ja dobrzah blažen amo, da ti javim svoju sreću, svoje blaženstvo. Šta, nije li to čitav roman?“

„Čitav nije,“ odvrati Eugen mirno, „da vidimo, kakav će mu biti svršetak.“

(Nastavit će se.)